

ЦІЛІ ПОКАРАННЯ. ПОНЯТТЯ І МЕТА

В.О. Жура,

студент 2 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Якщо говорити про покарання в сучасних умовах розвитку суспільства, то метою покарання буде перш за все запобігання вчиненню нових злочинів, як особами які вже є засудженими, так і особами які ще не притягалися до відповідальності. Безумовно важливим є також фактор виправлення злочинців за допомогою покарання, проте в зв'язку з цим потрібно наголосити, що покарання не має на меті завдати фізичних страждань засудженому, чи принизити його людську гідність. Викладена вище думка співзвучна зі словами Ч. Беккарія "Мета покарання міститься тільки в тому, щоб перешкодити винному знову завдати шкоду суспільству й утримати інших від здійснення того ж".

Взагалі, якщо говорити про мету покарання то необхідно сказати декілька слів про основні групи теорій які визначають цілі покарання. Виділяють дві головні:

- а) абсолютні теорії покарання (теорії відплати);
- б) відносні теорії покарання (теорії досягнення корисної мети).

Прихильниками першої були такі відомі вчені як: Кант, Гегель та їх послідовники. Суть їх теорії в тому, що мета покарання - це відплата за вчинений злочин, і відплата ця повинна бути пропорційною суспільно-небезпечному діянню яке вчинив злочинець. Наприклад за вбивство — смертна кара.

Послідовників другої групи теорій (Бентам, Фейєрбах) об'єднувало бачення мети покарання в досягненні якоїсь конкретної цілі, наприклад запобігання вчинення нових злочинів. Проте на думку багатьох вчених, розуміння цілей покарання не можна зводити лише до якоїсь однієї теорії, щоб зрозуміти їх суть, необхідно об'єднати першу і другу групу вищеназваних теорій.

Тому у середині XIX ст. з'являються так звані змішані теорії покарання. Загальним для них є поєднання ідей кількох абсолютних і відносних теорій про мету покарання. Прихильники їх в різних варіантах визнають метою покарання: залякування, відплату, відшкодування спричиненої злочином моральної шкоди, виправлення, загальне і спеціальне запобігання. Ці теорії різняться не тільки поєднанням мети, а й їх значущістю. В одних превалює мета залякування, відплати, а в других — мета запобігання або виправлення.

В сучасному законодавстві ми можемо знайти відображення цих теорій, а саме при аналізі ст. 50 КК яка відображає те, що закон визнає за мету покарання:

- 1) кару;
- 2) виправлення засуджених;
- 3) запобігання вчиненню нових злочинів самим засудженим;
- 4) запобігання вчиненню злочинів з боку інших осіб.

Також слід згадати, що в КК передбачено ще дві основні мети: загальна превенція та приватна превенція.

Загальна превенція досягається: наявністю в законі певних санкцій (витоки з теорії відплати); невідворотністю покарання (витоки з перехідних теорій); судовим розглядом справи про злочин; публічністю вироку (витоки з теорії страхання); правовою пропагандою (походить з теорії попередження).

Приватна ж превенція досягається: позбавленням винного істотних прав і благ; розривом різних злочинних зв'язків; ізоляцією винного від суспільства.

Одже з вище сказаного можна зробити такий висновок: покарання завжди призначається як відповідна міра держави за вчинений злочин, виконує виправну функцію і разом з тим запобігає вчиненню нових злочинів як самим засудженим, так і іншими особами. Усі зазначені вище види мети покарання органічно пов'язані між собою і обумовлюють одна одну.

Науковий керівник: В.М. Трубников